

ПУБЛІЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ
щодо розробки закону
“Про політичні партії”
АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

Київ, грудень 2020 року

Зміст

1. Вступ	4
2. Контекст	5
3. Процес проведення консультацій	5
3.1. Мета/цілі консультації	5
3.2. Формат консультацій	6
3.2.1. Консультації у форматі онлайн-обговорення	6
3.2.2. Консультації онлайн-опитування	6
3.3. Географія	6
3.4. Учасники консультацій та демографічний профіль	6
3.4.1. Кількість учасників	6
3.4.2. Цільові аудиторії	7
3.4.3. Географічний розподіл	7
3.4.4. Стать	8
3.5. Методологія обробки та аналізу даних	9
3.5.1. Збір, зберігання та формування даних	9
3.5.2. Аналіз даних	10
4. Що ми почули?	11
Висновки, наведені нижче, структуровані у форматі відповідей на питання, що були підготовлені представниками робочої група ВРУ з розробки закону про політичні партії для роботи з учасниками публічних консультацій.	11
4.1 Роль та статус політичних партій	11
4.1.1. В чому причина низької довіри виборців до політичних партій?	11
4.1.2.1 Чи підтримуєте ви пропозиції щодо оновлення порядку реєстрації політичних партій, відкриття реєстру членів політичних партій з метою сприяння утворенню представницьких політичних партій?	13
4.1.2.2 Які інші альтернативні новели ви можете запропонувати?	14
4.1.3 Як зменшити вплив держави-агресора на політичні партії в Україні?	14
4.2 Внутрішньопартійна демократія	16
4.2.1.1 Чи підтримуєте ви розширення прав членів партії?	16
4.2.1.2 Чи варто це передбачити на рівні закону? Чи можливо варто це регулювати внутрішньопартійними документами?	16

4.2.2. Чи підтримуєте необхідність переважного представництва місцевих організацій на загальнопартійному з'їзді?	16
4.2.3. Чи підтримуєте ви ротацію в управлінських органах партії, періодичне переобрання управлінських органів?	16
4.2.4.1 Чи варто запровадити на рівні закону більш демократичний та інклюзивний механізм ухвалення партійних рішень?	17
4.2.4.2 Що варто для цього передбачити в законі?	17
4.3 Фінансування діяльності політичних партій	19
4.3.1.1 Чи повинні виборці дізнаватися, хто фінансує політичні партії до виборів чи після?	19
4.3.1.2 Якщо так, яким чином це забезпечити?	19
4.3.2.1 Чи варто узалежнювати розмір внеску на користь партії від особи до її офіційних доходів?	19
4.3.2.2 Які ще альтернативні новели Ви можете запропонувати для запобігання заведення коштів на рахунки партій через підставних донорів?	20
5. Наступні кроки (робоча група розробників проекту)	22
6. Додатки	22

1. Вступ

Цей документ є детальним звітом про проведення серії публічних консультацій, спрямованих на створення простору для обміну ідеями між представниками різних політичних партій, громадських та наукових кіл щодо розробки законопроекту про політичні партії, що сприятиме формуванню в Україні чуйних, підзвітних та інклюзивних політичних інституцій.

Публічні консультації щодо розробки закону “Про політичні партії”, що тривали протягом грудня 2020 року, були організовані робочою групою ВРУ з розробки закону про політичні партії в партнерстві з Всеукраїнської ініціативою “Активна Громада” та Центром політико-правових реформ за сприяння Національного демократичного інституту й Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) та завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства міжнародних справ Канади та британської допомоги від уряду Великої Британії. Всього відбулось п'ять подій з обговоренням на платформі Zoom за участі представників цільових аудиторій з усіх областей України. Після консультаційних подій додатково запускалась онлайн форма для збору ідей учасників, які не потрапили на події в Zoom.

У цьому документі представлено детальний опис етапів підготовки, методології організації та проведення публічних консультацій, аналіз масиву даних, отриманого з урахуванням пропозицій, зауважень та коментарів цільових груп, напрацьованих під час їх роботи в групах, а також онлайн опитування.

Зокрема, звіт містить висновки щодо ключових аспектів діяльності політичних партій, їх статусу в суспільстві, розвитку внутрішньо-партійної демократії та фінансування партій.

Пропозиції, озвучені під час публічних консультацій, будуть враховані робочою групою ВРУ до тексту проекту закону “Про політичні партії”.

2. Контекст

Не секрет, що протягом останніх десятиліть політичні партії в Україні мали низький рівень довіри у суспільстві. Дана теза підтверджується низкою соціологічних досліджень. Недавнє опитування громадської думки Центру Разумкова свідчить, що 73,2% громадян не довіряють політичним партіям. А згідно з опитуванням Національного демократичного інституту, 33% громадян не мають позитивного ставлення до жодної з політичних партій. Рівень спілкування між політичними партіями та громадянами під час міжвиборчого періоду зведений до мінімуму. У такому випадку відповідальні політики, громадські активісти, наукові кола, юристи та інші експерти повинні об'єднатись для розробки законопроекту, який би сприяв еволюції політичних інститутів в Україні та створив поле для якісного партнерства, співпраці між громадянами та політичними партіями, і як результат – розвинув довіру до останніх.

3. Процес проведення консультацій

3.1. Мета/цілі консультації

Метою проведення серії публічних консультацій було зібрати думки щодо концепту проекту закону “Про політичні партії” від учасників – представників політичних партій, які протягом останніх 10 років брали участь у місцевих та загальнонаціональних виборах, – лідерів місцевих партійних осередків, партійних будівників, представників молодіжних та жіночих крил, активістів партій, представників громадських організацій, академічної спільноти.

Цілі публічних консультацій:

1. Обговорити питання щодо:

- Ролі та статусу політичних партій
- Внутрішньопартійної демократії
- Фінансування діяльності політичних партій

2. Отримати зворотній зв'язок від учасників.

3.2. Формат консультацій

Для найбільш ефективного залучення учасників публічні консультації проходили у двох форматах: онлайн-обговорення на платформі Zoom (групові обговорення) та онлайн-опитування.

3.2.1. Консультації у форматі онлайн-обговорення

На платформі Zoom у форматі онлайн-обговорення було проведено 5 подій. Запрошені учасники мали можливість дізнатись про розробку закону “Про політичні партії” від експертів та поставити запитання. Також учасники працювали в групах та надавали свої пропозиції щодо визначених питань.

3.2.2. Консультації онлайн-опитування

Для всіх учасників, які не мали можливості долучитись до обговорення на платформі Zoom, була розроблена онлайн-анкета. Дана анкета містила перелік питань для кожної цільової аудиторії, які запрошувались до участі у публічних консультаціях.

3.3. Географія

Серія публічних консультацій включила в себе п'ять подій, куди були запрошені учасники із різних регіонів України. Всі області були зібрані у 5 груп. Для кожної групи областей була проведена окрема подія.

Подія 1 - Захід. Області: Закарпатська, Чернівецька, Волинська, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська.

Подія 2 - Північ. Області: Рівненська, Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська.

Подія 3 - Центр. Області: Черкаська, Кіровоградська, Вінницька, Хмельницька, Полтавська.

Подія 4 - Південь. Області: Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Дніпропетровська.

Подія 4 - Схід. Області: Донецька, Луганська, Харківська.

3.4. Учасники консультацій та демографічний профіль

3.4.1. Кількість учасників

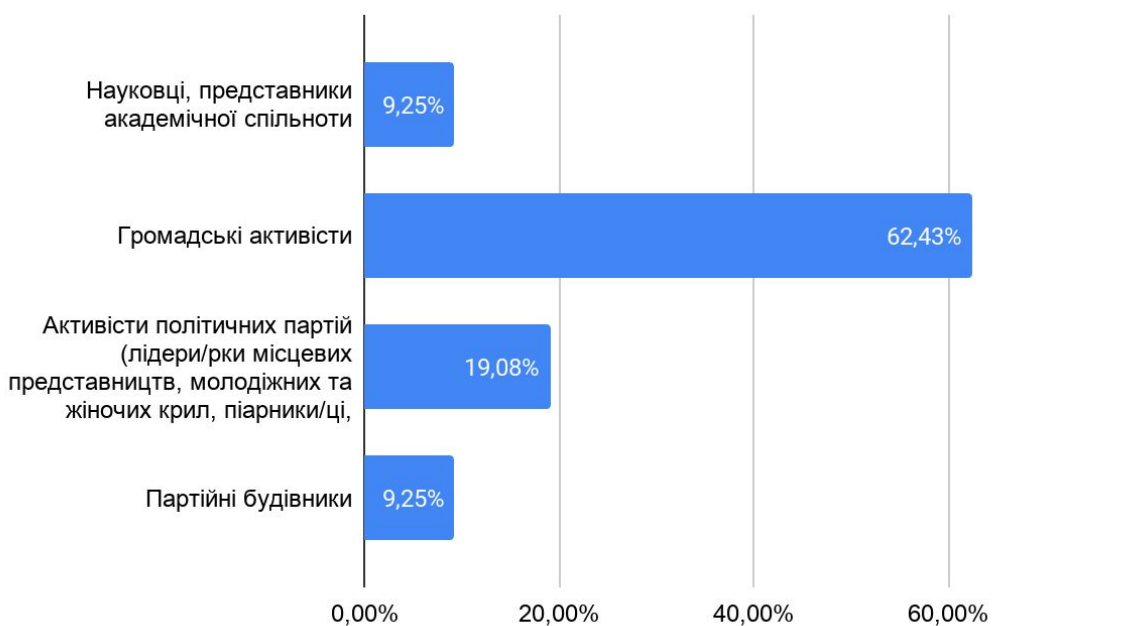
Всього у серії публічних консультацій взяли участь 173 учасники/ці. 160 громадян взяли участь у онлайн-обговоренні на платформі Zoom, 23 - надали свої відповіді у форматі онлайн-опитування.

3.4.2. Цільові аудиторії

Відповідно до теми та мети публічної консультації було визначено цільові аудиторії:

1. Партійні будівники
2. Активісти політичних партій (лідери/рки місцевих представництв, молодіжних та жіночих крил, піарники/ці, активісти/тки)
3. Науковці, представники академічної спільноти
4. Громадські активісти

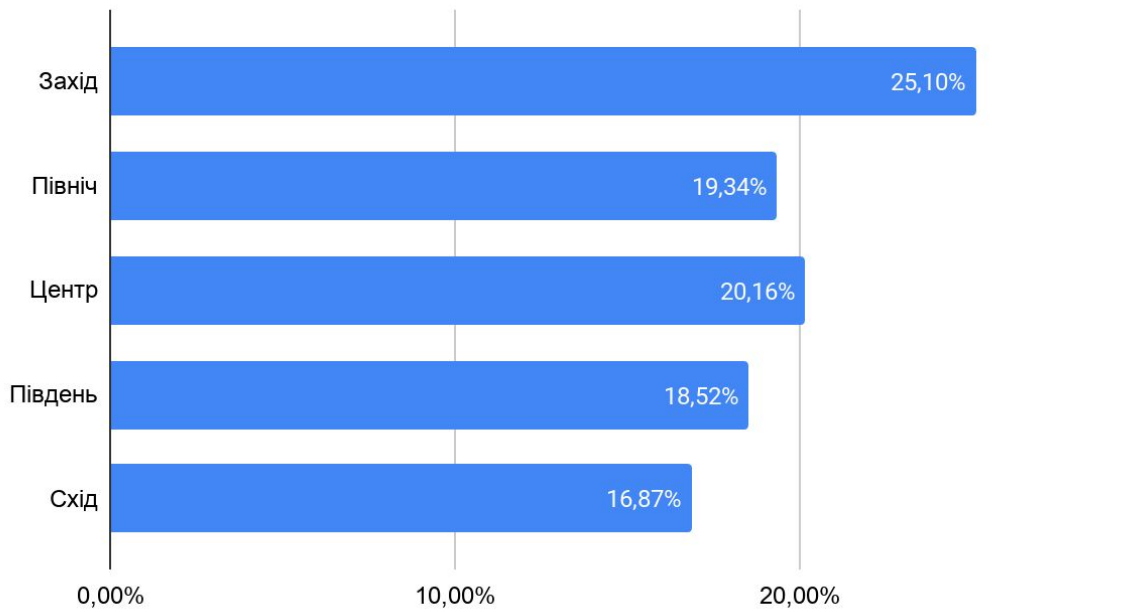
Розподіл учасників за цільовою аудиторією

3.4.3. Географічний розподіл

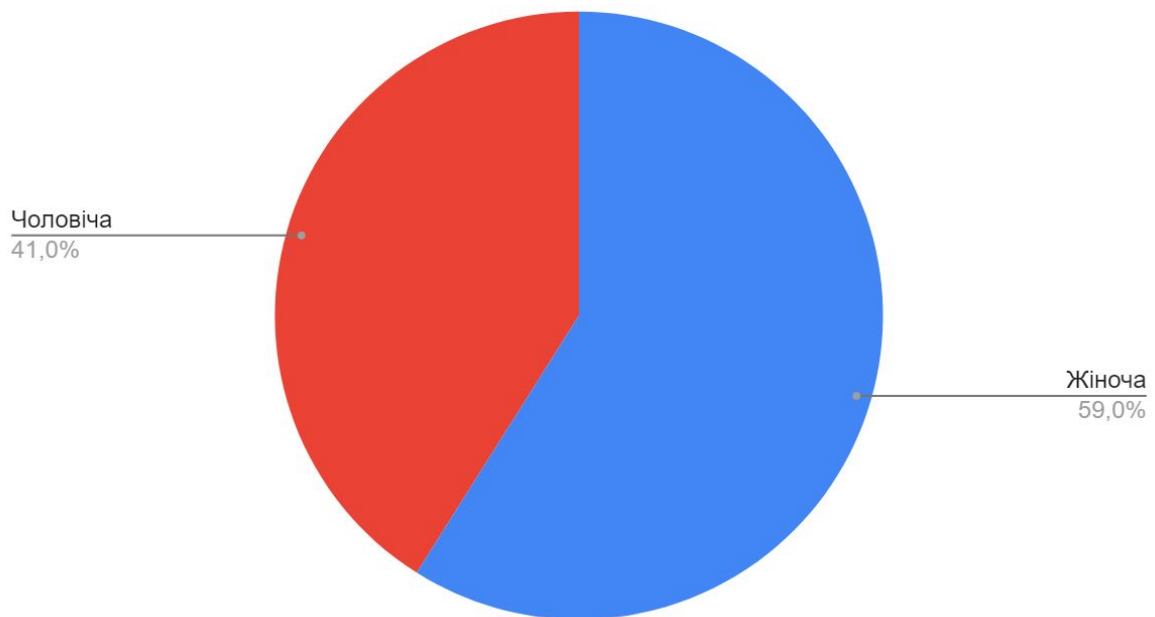
У серії публічних консультацій були представлені учасники з усіх областей України.

Розподіл учасників за консультаційними подіями

3.4.4. Стать

Розподіл учасників за статтю

3.5. Методологія обробки та аналізу даних

3.5.1. Збір, зберігання та формування даних

Усі онлайн-обговорення, що відбувались на платформі Zoom, були записані. По завершенню кожної публічної консультації зберігалися відео обговорення та коментарі чатів: як загального обговорення, так і обговорення з цільовими аудиторіями в окремих кімнатах. Також напрацювання цільових аудиторій впродовж обговорення нотувались модераторами в кожній групі. Усі дані, які були зібрані під час публічних консультацій у форматі онлайн-обговорення, було оцифровано і збережено аналітиками ВІ “Активна Громада” від Інституту “Республіка” у машино-читабельному форматі “comma-separated values” (.csv). Дані з онлайн опитування були автоматично збережені у форматі .csv через програмний додаток Google Forms. Цей формат має декілька переваг, зокрема:

- виступає стандартом для збереження та аналізу даних для більшості сучасних business intelligence (BI) інструментів: Microsoft Excel, Tableau, STATA, Statistical Analysis Software (SAS) і т.д.;
- зберігає дані у вигляді таблиць;
- оптимізований для роботи з великими об’ємами даних.

Обраний алгоритм збереження та структурування даних є подібний до структури реляційних баз даних, де кожен учасник, консультаційна подія, консультаційне запитання та нотатки аналітика по кожному груповому обговоренню мають унікальний номер (primary and foreign keys), який дозволяє об’єднати дані публічної консультації в окремий масив для аналізу за різними параметрами.

За результатами проведеної серії консультацій аналітики ВІ “Активна Громада” від Інституту “Республіка” створили кілька наборів даних:

1. “Консультаційні запитання” – метадані, де вказано детальний перелік питань, які виносилися на консультаційні події;
2. “Список учасників консультації” – персоналізовані дані про кожного учасника консультації, у тому числі: стать, місце проживання та контактні дані;
3. “Онлайн-обговорення учасників на платформі Zoom” – дані, які були отримані в результаті опрацювання відеозаписів публічних консультацій;

4. “Обговорення учасників на платформі Zoom в чаті” – дані, які були отримані в результаті опрацювання коментарів чату на платформі Zoom під час публічних консультацій;
5. “Відповіді учасників онлайн консультації” – дані щодо відповідей учасників консультацій, які були зібрані через опитувальник;
6. “Нотатки результатів групового обговорення” – дані, які були зібрані модераторами-аналітиками під час групового обговорення в кожній консультаційній події.

3.5.2. Аналіз даних

Стратегія опрацювання та аналізу даних була обрана відповідно до типу даних. Всі отримані дані були приведені до реляційної моделі даних із застосуванням тематичного кодування. Аналіз цих наборів даних дозволив сформулювати висновки у загальному вигляді, які окреслили ключові позиції учасників консультаційних подій щодо поставлених їм запитань.

Ці висновки подано у Розділі 4 “Що ми почули?”. Також було визначено кількість учасників консультації та розподілено учасників за демографічними параметрами.

4. Що ми почули?

Висновки, наведені нижче, структуровані у форматі відповідей на питання, що були підготовлені представниками робочої група ВРУ з розробки закону про політичні партії для роботи з учасниками публічних консультацій.

4.1 Роль та статус політичних партій

4.1.1. В чому причина низької довіри виборців до політичних партій?

Серед основних причин низької довіри виборців до політичних партій, котрі представники різних цільових аудиторій називали на кожні з серій публічних консультацій, можна виділити наступні:

- *Невиконання передвиборчих обіцянок.*
Популістичні обіцянки, які неможливо виконати.
Немає чітких програм, а ті що є, партії не реалізують. На місцевих виборах не пропонують зовсім програм.
- *Відсутність взаємодії партій з виборцями.*
Відсутність роботи партії на місцях. Недостатня комунікація з виборцями. Робота з виборцями відбувається лише у передвиборчий період.
- *Асоціювання виборців політичних партій з політичними проектами, з проектами окремих персоналій для представлення власних комерційних інтересів.*
- *Асоціація політичної партії з певною особою – партії вождівського типу.* Лідери партії визначають те, наскільки партії довірятимуть.
- *Закритість партій.* Непрозорість виборчих списків політичних партій та фінансування.
- *Брак доступності політичних партій.*
Складність входження громадян, в тому числі молоді, у керівні органи та виборчі списки партії. Непрозорі механізми формування списків.
- *Відсутні ідеологічні партії.*
Відсутність стійкого позиціонування партій, розмиті цінності, незрозуміла місія партії.
Партії часто змінюють ідеологію, погляди, відстоювання єдиних інтересів.
Невідповідність реальних кроків до ідеології партій.

Невідповідність партій на місцях від загальної ідеології головної партії, яка представлена в “центрі”.

- Несистемна діяльність партії. Партії живуть одну каденцію парламенту - зміна назви, ідеї, але партійці ті ж самі
- Низька довіра виборців до політичних партій також пов'язана з низькою довірою до органів влади. Політичні партії сприймаються в суспільстві як інструмент входження у владу.
- Брак чіткої структури партії та структури прийняття рішень партією.

Не існує чіткої структури політичної партії, все вирішується на рівні особистостей та на загальному рівні. Таким чином політична партія не має впливу як організація, як інституція.

Людям не відомо про діяльність партії на місцевому рівні. Немає з'їздів на місцевому рівні.

Всі рішення приймаються верхівкою партії. Члени партії мають бути більше задіяні в роботі партії.

Більшість існуючих політичних партій не будують внутрішні структури, молодіжні, жіночі крила тощо.

- Низький рівень політичної культури партійців.

Більшість партійних членів змінювали політичні партії декілька раз.

Слабо розвинута культура звітності партії своїм виборцям. Немає вимог до звіту та зв'язку з програмними цілями партії та обіцянками депутатів.

Низький рівень політичної відповідальності перед виборцями.

- Низький рівень політичної культури виборців.

Нерозуміння громадянами значення політичної партії, як вона працює, які повноваження має, отже які обіцянки може реально виконати.

Патерналізм виборців - поширені споживацькі настрої.

Відсутність у громадян бажання брати участь у політичних партіях.

Громадяни не розуміють чіткості і процедури як потрапити до партії, як приймати участь у внутрішньо партійному житті.

Ряд окреслених проблем ще раз підтверджує важливість реформування ринку політичних партій як для самих партійців, так і для суспільства вцілому. Частину даних проблем може вирішити новий проект закону “Про політичні партії”.

4.1.2.1 Чи підтримуєте ви пропозиції щодо оновлення порядку реєстрації політичних партій, відкриття реєстру членів політичних партій з метою сприяння утворенню представницьких політичних партій?

Учасники консультацій в абсолютній більшості підтримують оновлення порядку реєстрації політичних партій. Зокрема всі учасники підтримують спрощення реєстрації політичних партій.

Проте до питання відкриття реєстру членів політичних партій учасники озвучили свої занепокоєння.

Серед аргументів за відкриття реєстру можна виділити наступні:

- Політична діяльність є публічною діяльністю. Відкритість реєстру зробить партію більш прозорою для громадян.
- Відкритий реєстр зробить партію більш представницькою.
- Відкритий реєстр свідчить про реальну кількість членів партії.
- Напередодні виборів у списки партії на вибори включають нових членів, котрі не приймали публічно участі у політичній партії. Коли це буде завчасно відомо, виборці зможуть робити більш об'єктивний вибір.

Серед занепокоєнь учасників щодо відкриття реєстру членів політичних партій є:

- Недовіра громадян до державних систем захисту персональних даних;
- Можливий адміністративний тиск на члена партій;
- Дискримінація членів партій у трудових колективах;
- Зайвий ризик для громадян з боку держави-агресора, особливо тих, які знаходяться на території, близької до держави-агресора.

У підсумку учасники консультацій підтримують оновлення порядку реєстрації партій, але має бути запобіжник від створення безлічі фіктивних партій.

Щодо відкриття реєстрів членів партій – це може відштовхнути громадян від участі в політичних партіях із-за чутливості персональних даних. Якщо відкривати такі дані, то лише для контролюючих органів, а публічно лише за особистої згоди члена партії.

4.1.2.2 Які інші альтернативні новели ви можете запропонувати?

Як альтернатива відкритим реєстрам членів партій, більш представницькою партію може зробити робота місцевих осередків котрі будуть представляти місцеві “лідери думок”. Наявність веб-сайту політичної партії з оприлюдненням програми, діяльності, виконаних проектів.

Обмеження участі одних і тих самих членів у кількості балотувань, що дозволить оновити кількісний і якісний склад партій (наприклад, не більше 3 разів).

Передбачити відповідальність політичної партії за актуальність заявленої кількості членів політичної партії.

4.1.3 Як зменшити вплив держави-агресора на політичні партії в Україні?

На це питання учасники не мали однозначної відповіді, та визнали, що єдиного механізму, який унеможливив би вплив держави-агресора (далі - ДА) на політичні партії в Україні, не існує. Проте якщо моніторити та оприлюднювати певні аспекти діяльності партій, то такий вплив можна зменшити.

Перш за все потрібно зменшити інформаційний вплив ДА. Моніторинг та оприлюднення діяльності, оцінки висловлювань політичних партій та програмні документи з боку громадських організацій, може зменшити такий вплив. Проте потрібно перевіряти і ЗМІ на належність до політичних партій, фінансування та зв'язки з державою-агресором.

Основну роль для зменшення впливу ДА учасники консультацій покладають на правоохоронні органи. Учасники пропонують створити відповідний орган при СБУ, який займався б запобіганням впливу ДА на політичні партії в Україні. Виявляв би джерела фінансування політичних партій, прямі і дотичні. Зв'язки партій та їх членів з державою-агресором.

На законодавчому рівні учасники пропонують заборонити членам політичних партій мати подвійне громадянство, нерухомість чи іншу власність в ДА, заборонити парламентські зв'язки, партійні зв'язки.

4.1.4 Чи підтримуєте Ви запровадження Етичного кодексу як внутрішньопартійного документу?

Абсолютна більшість учасників обох форматів консультацій підтримала запровадження Етичного кодексу для політичних партій.

На думку учасників на законодавчому рівні не потрібно запроваджувати Етичний кодекс для усіх партій, це може бути надмірним втручання у внутрішні справи партій. Можна закріпити лише обов'язок партій мати такий внутрішньопартійний документ, але без реєстрації його в Міністерстві юстиції. Такий документ має прийматись на партійному з'їзді. Також, для того, щоб Етичний кодекс був ефективний, учасники вважають, що у партіях має бути етична комісія як один з вищих партійних органів. Така комісія контролювала б дотримання норм Етичного кодексу та могла приймати рішення про відповідальність за порушення цих норм, наприклад виключення з лав партії. Обов'язково має бути можливість члена партії оскаржити таке рішення до вищих керівних органів партії.

На думку учасників, політичні партії від наявності у них Етичного кодексу лише виграють. Кодекс може врегулювати внутрішньопартійні, особисті стосунки, посилити відповідальність перед виборцями.

4.2 Внутрішньопартійна демократія

4.2.1.1 Чи підтримуєте ви розширення прав членів партії?

Усі цільові групи консенсусно підтримали розширення прав членів партії. Проте було наголошено на необхідності чіткого формулювання і роз'яснення прав членів партії в законі. Ця можливість потенційно дасть поштовх розбудові політичних партій, розвитку внутрішньопартійної демократії та надасть більше можливостей молодим лідерам.

4.2.1.2 Чи варто це передбачити на рівні закону? Чи можливо варто це регулювати внутрішньопартійними документами?

У відповідях на це питання учасниками групового обговорення не було досягнуто консенсусу. Учасники зазначили, що, з одного боку, для усіх партій повинні бути “єдині правила гри”, передбачені законом, проте з іншого боку - партії не мають бути надмірно зарегульованими.

В рамках онлайн-опитування більшість осіб відповіли, що розширення прав членів партії має бути передбачене: “І в законі, і у внутрішньопартійних документах”, або ж лише “На рівні закону”. Окремі учасники відповіли: “У внутрішньопартійному документі”.

4.2.2. Чи підтримуєте необхідність переважного представництва місцевих організацій на загальнопартійному з'їзді?

Абсолютна більшість учасників обох форматів публічної консультації висловились ствердно - переважне представництво місцевих організацій на загальнопартійному з'їзді є необхідним.

Разом з тим, учасники висловили застереження щодо потенційної можливості проведення “фейкових” з'їздів, у зв'язку з чим необхідно прописати в законі необхідні для цього запобіжні заходи - кількісний склад делегатів, кворуму та інші правила проведення з'їзду.

4.2.3. Чи підтримуєте ви ротацію в управлінських органах партії, періодичне переобрання управлінських органів?

Учасники публічної консультації підтримали ротацію в управлінських органах партії. Разом з тим, звучали і певні застереження, приміром представники

цільової групи партійних активістів зазначали, що ротація управлінських органів партії не сприяє сталому і системному розвитку партійної організації. Загалом більшість робочих груп одноголосно підтримала ротацію, зазначивши про необхідність прописаного в законі механізму та періодичності переобрання, з передбаченими обмеженнями щодо терміну перебування на керівних позиціях.

4.2.4.1 Чи варто запровадити на рівні закону більш демократичний та інклюзивний механізм ухвалення партійних рішень?

Під час онлайн-обговорення це питання викликало активну дискусію та чимало запитань з боку учасників. За їх словами, демократичні та інклюзивні механізми ухвалення партійних рішень – доволі розмите та широке поняття, яке вимагає специфікації, тому частина учасників утримались від чіткої відповіді.

Решта учасників обговорення не дійшли консенсусу з приводу цього питання. Більшість учасників онлайн-опитування відповіли ствердно, підтримавши пропозицію. Окремі учасники вважають, що запроваджувати на рівні закону більш демократичний та інклюзивний механізм ухвалення партійних рішень не варто.

4.2.4.2 Що варто для цього передбачити в законі?

Відповіді на це питання були різноманітними. Учасники, які ствердно відповіли на питання щодо необхідності запровадження більш демократичних та інклюзивних механізмів ухвалення партійних рішень, запропонували наступні рішення:

- Визначити на рівні закону правила та строки проведення регіональних з'їздів, зобов'язати політичні партії брати до уваги рішення всіх партійних осередків.
- Передбачити в законі інформаційну складову діяльності політичних партій, аби забезпечити прозорість прийняття рішень, рівний доступ до зборів та інформації для розвитку внутрішньопартійної демократії.
- Передбачити своєрідний інструмент (за зразком петицій) на сайтах політичних партій, де партії зможуть проводити онлайн-голосування серед усіх верифікованих членів щодо поточних питань.

Разом з тим, певні учасники висловили думку, що це питання не має бути регламентованим в законі, а може визначатись внутрішньопартійними документами.

4.3 Фінансування діяльності політичних партій

4.3.1.1 Чи повинні виборці дізнаватися, хто фінансує політичні партії до виборів чи після?

В рамках обох форматів консультацій відповіді на це питання були найбільш консенсусними в рамках всього консультаційного циклу. Всі учасники - партійні будівники та активісти, громадські активісти та представники академічної спільноти висловлювались одноголосно: виборці повинні дізнаватися, хто фінансує політичні партії до виборів. Хоча учасниками було висловлено кілька застережень щодо можливої складності процесу оприлюднення цієї інформації.

4.3.1.2 Якщо так, яким чином це забезпечити?

Учасники публічної консультації запропонували чимало різних варіантів оприлюднення цієї інформації. Найпоширенішою пропозицією було покладення відповідальності за оприлюднення цієї інформації на НАЗК, яке нині висвітлює інформацію щодо фінансових звітів політичних партій. Ця норма на сьогодні є прописаною в законодавстві, проте учасники запропонували додатково врегулювати це питання щодо необхідності оприлюднення цієї інформації перед виборами.

Додатково звучали пропозиції зобов'язати законом оприлюднювати цю інформацію на сайтах політичних партій або надавати таку інформацію напередодні виборів на сайті ЦВК.

А також доволі часто звучала пропозиція запровадження "порогу" внесків до фондів політичних партій, тобто визначення суми, зарахування якої обов'язково має бути у визначені строки висвітлене у відповідному звіті про отримання коштів.

4.3.2.1 Чи варто узалежнювати розмір внеску на користь партії від особи до її офіційних доходів?

У відповідях на це питання під час обговорення в жодна цільова аудиторія учасників не досягла консенсусу. Учасники висловили застереження, що попри гарну ідею такої новели, вона матиме сенс та практичне значення лише після запровадження тотального декларування, в іншому випадку немає ефективного і простого механізму моніторингу. Окрім того, при введенні

такої норми, має передбачатись чітка відповідальність за її порушення, аби забезпечити її ефективність. Окрім того, на сьогодні ідея таких обмежень ускладнюється великим відсотком тіньових доходів в Україні.

В рамках онлайн-опитування думки учасників розділились навпіл.

4.3.2.2 Які ще альтернативні новели Ви можете запропонувати для запобігання заведенню коштів на рахунки партій через підставних донорів?

Доволі популярною відповіддю на це питання була пропозиція введення обов'язкового декларування для донорів. Зокрема для цього необхідно визначити межу суми грошової підтримки, при заведенні якої на рахунки партій донор має задекларувати походження цих коштів.

Також учасники запропонували, для запобігання маніпуляціям, передбачити можливість робити внески на рахунки політичних партій виключно з банківських рахунків.

Розійшлися думки учасників щодо необхідності прив'язки суми внесків до прожиткового мінімуму або ж до реальних доходів громадян.

4.3.3 Який рівень підтримки повинна показати політична партія для того, щоб мати право на державне фінансування статутної діяльності?

Консенсусу у відповідях на це питання учасникам досягнути не вдалось. Більшість представників академічної спільноти висловились щодо недоцільності державного фінансування. Серед громадських активістів та представників політичних партій зустрічались позиції щодо різних порогів, проте найпоширенішими були відповіді щодо 2% та 3% та 5% підтримки. Також прозвучала пропозиція запровадження спеціальної програми розвитку малих політичних партій.

4.3.4 Чи варто регулювати, на що можна або не можна витратити кошти державного фінансування статутної діяльності (зокрема, на виборчу кампанію, оплату реклами, погашення заборгованості тощо)? Або визначати частку державного

фінансування, яка може витрачатися на певний вид діяльності партії?

Більшість учасників обох форматів консультації підтримали необхідність введення такого обмеження. Потрібно передбачити в законі обмеження на оплату заборгованості та оплату реклами політичною партією, а також – сформувати чіткий перелік можливих статей, на які політичні партії можуть витрачати кошти з державного бюджету.

Частина учасників запропонувала чітко передбачити в законі, що кошти, які виділяються з державного бюджету, мають витрачатись виключно за цільовим призначенням на статутну діяльність партії. Разом з тим, в деяких учасників виникли сумніви, що виборча кампанія і реклама опосередковано не підпадають під статутну діяльність партій, відповідно необхідно дати чітку дефініцію цим поняттям.

5. Наступні кроки (робоча група розробників проекту)

Пропозиції, озвучені під час публічних консультацій, враховані робочою групою ВРУ до тексту проекту закону “Про політичні партії”. Текст закону також переданий для аналізу експертами ОБСЄ та Венеційської комісії для рекомендацій та висновків міжнародних експертів.

Проект закону “Про політичні партії” буде зареєстрований депутатами ВРУ найближчим часом в парламенті.

Паралельно законопроект буде обговорений під час публічних форумів широкою громадськістю з різних регіонів України в період з березня по травень 2021 року.

6. Додатки

6.1 Питання, над якими працювали робочі групи у форматі онлайн обговорення

1. Роль та статус політичних партій

1.1 В чому причина низької довіри виборців до політичних партій?

1.2.1 Чи підтримуєте ви пропозиції щодо оновлення порядку реєстрації політичних партій, відкриття реєстру членів політичних партій з метою сприяння утворенню представницьких політичних партій?

1.2.2 Які інші альтернативні новели ви можете запропонувати?

1.3 Як зменшити вплив держави-агресора на політичні партії в Україні?

1.4 Чи підтримуєте Ви запровадження Етичного кодексу як внутрішньопартійного документу?

2. Внутрішньопартійна демократія

2.1.1 Чи підтримуєте ви розширення прав членів партії?

2.1.2 Чи варто це передбачити на рівні закону? Чи можливо варто це регулювати внутрішньопартійними документами?

2.2 Чи підтримуєте необхідність переважного представництва місцевих організацій на загальнопартійному з'їзді?

2.3 Чи підтримуєте ви ротацію в управлінських органах партії, періодичне переобрання управлінських органів?

2.4.1 Чи варто запровадити на рівні закону більш демократичний та інклюзивний механізм ухвалення партійних рішень?

2.4.2 Що варто для цього передбачити в законі?

3. Фінансування діяльності політичних партій

3.1.1 Чи повинні виборці дізнаватися хто фінансує політичні партії до виборів чи після?

3.1.2 Якщо так, яким чином це забезпечити?

3.2.1 Чи варто узалежнювати розмір внеску на користь партії від особи до її офіційних доходів?

3.2.2 Які ще альтернативні новели Ви можете запропонувати для запобігання заведенню коштів на рахунки партій через підставних донорів?

3.3 Який рівень підтримки повинна показати політична партія для того щоб мати право на державне фінансування статутної діяльності?

3.4 Чи варто регулювати на що можна або не можна витрачати кошти державного фінансування статутної діяльності (зокрема, на виборчу кампанію, оплату реклами, погашення заборгованості тощо)? Або визначати частку державного фінансування, яка може витрачатися на певний вид діяльності партії?

6.2. Питання, які ставились у онлайн анкеті

Питання онлайн анкети ідентичні до питань під час публічних обговорень (п. 6.1.)